

Росії. В останні декілька років стали популярні круїзні маршрути до берегів Антарктиди і до Північного полюса. «Льодові» круїзи здійснюються круглий рік: влітку маршрути пролягають в Арктику, взимку основний напрям – Антарктида. Деякі круїзні компанії організують кругосвітні подорожі тривалістю більше 120–140 днів. Останнім часом велику популярність отримали круїзи на поромах як різновид морських круїзів. В основному із за їх короткостроковості і економічності [5, с. 17].

Річковий круїзний туризм найбільшою мірою розвинений в європейських країнах (Франція, Німеччина, Румунія, Угорщина, Італія). Провідні круїзні річки світу: Сена; Луара, Ельба, Рейн, Дунай, Янцзи, Волга, Єнісей, Амазонка; Нил; Міссісіпі; Міссурі. Найбільш популярні круїзні маршрути по Луарі, Рейну, Роне, Сене, Ельбі. Судна, вживані на річкових маршрутах в Європі, відносяться до преміум класу. Голландська круїзна компанія Sea Cloud експлуатує два річкові круїзні судна класу «люкс».

Водні туристські подорожі мають цілий ряд переваг по відношенню до наземних: найбільш високий рівень комфорту, значний обсяг одноразової завантаження (1000 осіб і більше), можливість реалізації різних видів і цілей туризму (пізнавальний, бізнес-туризм, навчальний туризм, шоп-туризм, паломницький тощо), можливість повноцінного відпочинку, повний комплекс життєзабезпечення. Але ж є і недоліки: невисока швидкість руху транспортних засобів, обмежена мобільність, синдром «замкненого простору», схильність до частини людей «морської хвороби», у ряді випадків високі тарифи та ін.

Основними мотивами вибору водних подорожей туристами є бажання відпочити на воді, побачити нові міста, відвідати музеї, монастирі, церкви та інші пам'ятки. Слід також зазначити, що відпочинок на воді, на думку фахівців, найбільш корисний для здоров'я (повільне переміщення по водних просторах знімає стрес, а свіже повітря сприяє оздоровленню організму).

Таким чином, потрібно зазначити, що переваги морської подорожі перед наземною очевидні. Тому світовий круїзний ринок на початку XXI ст. зазнає значних змін. У 2009 р. обсяг круїзних туристів у світі подолав позначку в 14 млн. осіб. Згідно з прогнозами експертів, в 2012 р. кількість круїзних пасажирів повинна збільшитися до 18 млн., а ще через 2 роки – до 20 млн.

Джерела та література

1. Александрова А.Ю. Международный туризм. – М.: Аспект Пресс, 2001. – 461 с.
2. Надточий Г.Д. География морского судоходства. – М.: Транспорт, 2006. – 295 с.
3. Барановский А. За круизами будущее // Туризм. – 2008. – № 2. – С. 52–54.
4. Паладич Л.И. Морские круизы (Морской туризм). – М.: Знание, 2006. – 64 с.
5. Осташ В.М. Популярные регионы круизного туризма // Вокруг света. – 2009. – № 19. – С. 15–19.
6. Щербина Т.В. Бегство с суши // Вояж и отдых. – 2009. – № 6. – С. 56–59.
7. Хвилер Я. Круизы всегда в моде // Турбизнес. – 2009. – №13. – С. 24–26.

Зацепина Н. А. История возникновения и современное состояние круизного туризма в мире

Статья посвящена анализу развития привлекательности круизного туризма в мире как перспективного вида отдыха и приоритетного направления развития на международном рынке. Акцентируется внимание на том, что сегодня мотивом водных путешествий есть желание отдохнуть на воде в комфортной обстановке, увидеть новые города, посетить музеи, монастыри, церкви и другие памятники, что послужило толчком для стремительного развития круизного туризма в мире.

Ключевые слова: морские путешествия, круизные путешествия, круизинг, круизный рынок, круизный туризм, водные маршруты.

Zatsepina N. A. The history and current status of cruise tourism in the world

The article analyzes the development of cruise tourism attraction in the world as a promising type of recreation and development priorities in the international market. The attention to the fact that today the motive water travel is the desire to relax on the water in a comfortable setting, see new cities, museums, monasteries, churches and other monuments that was the impetus for the rapid development of cruise tourism in the world.

Keywords: sea travel, cruise travel, cruising, cruise market, cruise tourism, water routes.

УДК 341.63(497.15)

В. В. Забара

МІЖНАРОДНИЙ АРБІТРАЖ В РАЙОНІ БРЧКО ЯК ФАКТОР ЗМІНИ ДЕЙТОНСЬКИХ МИРНИХ УГОД ПО БОСНІ І ГЕРЦЕГОВИНІ

Стаття присвячена виявленню наслідків Міжнародного арбітражу по місту Брчко та створення на території Боснії і Герцеговині, після завершення війни, третьої адміністративної одиниці - «округу Брчко». В статті розглянуто зміни в політичній структурі Боснії і Герцеговині, не передбачені Дейтонськими мирними угодами».

Ключові слова: Дейтонська мирна угода, Округ Брчко, Республіка Сербська, Федерація Боснії і Герцеговини, «етентет», «лінія розмежування».

У цьому році виповнюється 20 років з початку громадянської війни на території Боснії і Герцеговини (далі – БіГ) і 17 років підписання Дейтонських мирних угод, що припинили цю війну. Проте не дивлячись на те, що минуло вже достатньо часу з моменту цих важливих подій, Боснія так і не стала повноцінною

суверенною державою. Це визначається певними факторами. До цього часу на її території знаходяться миротворчі сили, нагляд за політичними процесами здійснює Високий представник по Боснії і Герцеговині (англ. High Representative for Bosnia and Herzegovina) та його Адміністрація (Office of the High Representative, OHR), а сама країна знаходиться в стані перманентного реформування та політичної кризи. Фактично міжетнічний конфлікт продовжується, проте вже не воєнними, а політичними засобами.

Дейтонські мирні угоди створили дуже складну модель держави та державного устрою, які є унікальними. Реалізація їх положень призвела до того, що на території Боснії і Герцеговини крім двох, передбачених мирними угодами, «етентетів»: Республіки Сербської та Федерації БіГ, виникла третя адміністративна одиниця «Округ Брчко». Вона виникла як результат міжнародного арбітражу стосовно лінії розмежування між ворогуючими сторонами конфлікту.

Питання міжнародного арбітражу в районі міста Брчко в БіГ після громадянської війни 1992 – 1995 рр. має певний історіографічний доробок серед іноземних істориків та політологів. Наприклад, серед російських досліджень виділяється праця Г.Н. Енгельгардта, співробітника Московського державного інституту міжнародних відносин, який приділяє увагу особливостям формування такої окремої адміністративної одиниці в складі Боснії і Герцеговини, як округ Брчко [1]. Крім цього, він працює в напрямку досліджень проблем країн колишньої Югославії. В своїй праці «История Югославского кризиса (1990 - 2000 г.)» [2] проблему міжнародного арбітражу в районі міста Брчко висвітлює керівник Центру з вивчення сучасної балканської кризи Інституту слов'янознавства РАН, д.і.н. О.Ю.Гуськова. Проте окремих досліджень, присвячених статусу округу Брчко в Україні не існує.

До джерел з даної історичної проблематики можна віднести офіційні документи Адміністрації Високого представника в Боснії і Герцеговині, на сайті якого у вільному доступі знаходяться Статут округу Брчко [3] та розпорядження стосовно його створення [4]. Серед документів на цьому сайті є текст Конституції Боснії і Герцеговини [5] та текст Рамкової угоди про мир в Боснії і Герцеговині [6]. Серед архівних матеріалів наявні резюме контролерів (supervisors), призначених в Брчко [7]. Важливим джерелом є оригінал рішення по статусу м. Брчко Міжнародного арбітражу в Нью-Йорку [8], [9]. Дуже важливими є звіти та аналіз ситуації в БіГ та навколо Брчко з боку впливової американської неурядової експертної організації «Міжнародна кризова група» (International Crisis Group (ICG), яка дає рекомендації урядам США та деяких Європейських країн [10]. Певний цінний фактичний матеріал дають спогади учасника подій російського журналіста Олександра Іонова про перебіг бойових дій в Боснії і Герцеговині, який в своїй праці «Очерки военной истории конфликта в Югославии (1991-1995)» дає опис подій впродовж 1992–1995 рр [11]. Величезний фактичний матеріал дають матеріали місцевих теле-радіо компаній, які ведуть репортажі про події на території БіГ, наприклад, офіційний сайт «Радіо - телевізії Республіки Српської» [12].

Завданнями представленої статті є прослідкувати роботу Міжнародного арбітражного трибуналу по Брчко; розкрити позиції сторін під час роботи Міжнародного арбітражного трибуналу; визначити ключові рішення, прийняті в ході міжнародного арбітражу, які заклали основу створення округу Брчко; висвітлити діяльність перших «контролерів» округу Брчко Р. Фарранда та С. Джонсон; визначити рівень впливу міжнародного «контролю» в окрузі Брчко в цей час.

Округ (дистрикт) Брчко – це третя адміністративна одиниця в складі Боснії і Герцеговині, поруч з двома «етентетами»: Республікою Сербською та Федерацією Боснії і Герцеговини, яка займає 1% Боснії і Герцеговини. території. Брчко – це невелике місто на річці Сава. З самого початку громадянської війни в Боснії стало об'єктом жорстоких сутичок між ворогуючими сторонами. Причиною цього було його важливе стратегічне становище. Саме Брчко фактично розділяє Боснію та Герцеговину на дві частини. Тому за контроль над цим містом боролися збройні формування місцевих сербів, хорватів та мусульман - бошняків. Володіння цим стратегічним вузлом шляхів сполучення кожна ворогуюча сторона ставила своєю головною метою.

Не дивлячись на те, що в Брчко до війни більшість населення складали мусульмани та хорвати, місцеві активісти Сербської демократичної партії (СДС) захопили владу в місті. 2 травня 1992 р. на допомогу місцевому сербському ополченню прибули загони «Сербської добровольчої гвардії» (СДГ) Желько Ражнятовича – Аркана. Сербські сили захопили м. Брчко та полосу землі біля річки Сава [11]. З цього моменту воно стало частиною Республіки Сербської, проте так званий «Посавинський коридор», який з'єднував дві її частини, був дуже вразливий. В найвужчій частині він складав всього 5 кілометрів, і в ході громадянської війни в 1993-1995 роках військові підрозділи хорватів та мусульман постійно намагалися його перерізати, відновивши контроль над районом Брчко.

Питання приналежності Брчко стало ключовим на мирних переговорах в Дейтоні, на військово-повітряній базі Райт-Петерсон 1 – 21 листопада 1995 р. В ході досягнутого компромісу сторони в останні дні переговорів вийшли на спільні рішення. В тексті Дейтонських мирних угод було зазначено наступне: «Стаття V: Арбітраж для Області Брчко. 1. Сторони погоджуються на обов'язковий арбітраж спірної частини кордону між «утвореннями» в окрузі Брчко, позначеної на карті, представленої в Додатку. 2. Не пізніше, ніж через шість місяців після вступу в силу цієї Угоди, Федерація повинна призначити одного арбітра, і Республіка Сербська повинна призначити одного арбітра. Третій арбітр повинен бути обраний за угодою між Сторонами протягом тридцяти днів після цього. Якщо до угоди прийти не вдасться, то третій арбітр повинен бути призначений президентом Міжнародного суду. Третій арбітр повинен служити головою арбітражу» [6].

Арбітражна комісія повинна була встановити лінію розмежування між Республікою Сербською та Федерацією Боснії і Герцеговини. Проте з самого початку відбулася фактична зміна міжнародного мандату Арбітражної комісії провідними країнами Заходу – гарантами Дейтонської мирної угоди. Фактично її

повноваження були змінені від визначення лінії розмежування між «етентетами» в районі Брчко до визначення політичного статусу спірного району, створення інституту міжнародного контролера (супервайзера) в окрузі Брчко, політизації роботи арбітражу та фактичного розподілу території Республіки Сербської на дві частини. Фіналом цієї політики стало створення окремої автономної одиниці – округу (дистрикту) Брчко. На початковому етапі Арбітражний Трибунал повинен був складатися з трьох арбітрів: Республіка Сербська подала кандидатуру Вітомира Поповича, Федерація БіГ – Казима Садиковича. 15 липня 1996 р. Президент Міжнародного суду (International Court Justice) призначив американського дипломата Роберта Оуена третім арбітром та Президентом Трибуналу по Брчко з правом вирішального голосу.

Керівництво Федерації БіГ з самого початку роботи арбітражу вимагало прийняти рішення «про особливий статус Брчко в межах Боснії і Герцеговини» під тимчасовим міжнародним управлінням. Сербська сторона трималася протилежної думки [1]. 1 грудня 1996 р. прем'єр – міністр Республіки Сербська Гойко Кличкович в листі до Р. Оуена вказав, що «РС не має наміру брати участь в роботі Арбітражу через відсутність гарантій справедливого розгляду питання і намагання нав'язати несправедливе рішення на шкоду життєвим інтересам Республіки Сербська» [8]. 14 лютого 1997 р. Арбітражний Трибунал, ігноруючи позицію сербського члена, прийняв рішення, які заклали основу майбутнього статусу округу Брчко. Вони мали наступні положення: в разі продовження опору з боку органів влади Республіки Сербської було оголошено про можливість «передати Брчко під контроль центральних органів Боснії і Герцеговини; для реалізацій в Брчко положень Дейтонської мирної угоди вводився «тимчасовий міжнародний контроль; річний порт Брчко передано під «виключний контроль» «Транспортної корпорації БіГ». В структурі Адміністрації Високого представника ООН в БіГ створена спеціальна установа на чолі з Контролером (supervisor) Брчко у ранзі першого заступника Високого Представника, якому доручався контроль реалізації Дейтонських угод в районі Брчко строком не менше, чим на рік до «зміцнення місцевих демократичних інститутів» [9].

Першим Контролером Брчко був призначений американський дипломат Роберт Фарранд [7]. Контролер отримав право прийняття обов'язкових до виконання постанов та наказів, які мали пріоритет перед будь-яким суперечливим законом. Пік боротьби за контроль над Брчко прийшовся на літо та осінь 1997 р. 28 серпня 1997 р. в Брчко відбулися зіткнення місцевого сербського населення з міжнародними силами. Приводом до конфлікту стала спроба американського контингенту СФОР встановити контроль над поліцейськими дільницями в Брчко та Беліні. Сербська влада свідомо влаштувала масові протести з метою вплинути на позицію США та міжнародних представників в БіГ.

Р. Фарранд вирішив провести реструктуризацію та реорганізацію поліції, адміністрації та суду в Брчко. В рамках цього процесу Контролер Брчко видав наказ від 13 жовтня 1997 р. про створення «мультиетнічної поліції» в Брчко в складі 230 осіб з яких 120 були серби, 90 – мусульмани та 20 – хорвати. Сербське керівництво Брчко намагалось протистояти рішенням Контролера, проте на бік міжнародної адміністрації стала президент РС Б.Плавшич, яка 3 листопада 1997 р. підтримала рішення Р.Фарранда, намагаючись послабити позиції прихильників Р.Караджича в Пале [10]. 10 жовтня 1997 р. «Контролер» видав наказ про формування багатонаціональної Скупщини, нової змішаної адміністрації та виконавчої системи. Він вніс відповідні зміни в законодавчі акти округу Брчко. Головою громади округу був обраний мусульманин Мирсад Джапо, головою міста Брчко став серб – Борко Рельїч, керівником поліції – серб Тодор Гаврич. 30 грудня 1997 р. офіційно скликана нова Муніципальна Асамблея, в січні 1998 р. вона розпочала роботу.

15 березня 1998 р. Арбітражний трибунал видав проміжне рішення по статусу округу Брчко. Підписав це рішення лише його Президент Р.Оуен. Він високо оцінив діяльність Контролера Фарранда і наголосив про необхідність тривалого збереження міжнародного контролю над Брчко. Також було оголошено, що остаточне рішення по статусу Брчко буде прийняте через рік.

Остаточне статус округу Брчко було визначено Арбітражним Трибуналом 8 березня 1999 р., напередодні початку військової кампанії проти Союзної Республіки Югославія. Відповідно до цього рішення була створена особлива адміністративна одиниця – Округ Брчко (Brcko Distrikt) в межах довоєнного муніципалітету (общини) Брчко [2, с.618]. При цьому зі складу двох «етентетів» Республіки Сербська та Федерація БіГ було вилучено частину території, що відійшла до них за Дейтонськими мирними угодами. Створений таким чином «округ» було оголошено територію під суверенітетом Боснії і Герцеговини, що прямо порушувало положення Дейтонської мирної угоди. Крім того, територія Республіки Сербської була розділена на дві частини [2, с.613]. В Республіці Сербській це викликало хвилю обурення, яка змусила навіть прем'єр-міністра Мілорада Додика на знак протесту подати у відставку. Проте 15 березня Високий Представник Карлос Вестендорп, як Високий представник ООН в Боснії і Герцеговині, пообіцяв Додику, що остаточне рішення по Брчко буде відредаговане з урахуванням сербських інтересів.

Взагалі в березні 1999 р. серби отримали три важких удари, які фактично зруйнували основи їх політики в регіоні. В один день з остаточним арбітражем по Брчко 8 березня 1999 р. Високий представник К. Вестендорп відсторонив від влади Президента РС, члена Сербської радикальної партії Ніколу Поплашена [2; 613]. А 24 березня 1999 р. НАТО розпочало повітряну війну проти Союзної Республіки Югославії. На фоні військової поразки Югославії позиції Республіки Сербської стали сильно вразливими. Це дало можливість Високому представнику ООН в БіГ фактично ігнорувати обіцянки лідерам боснійським сербів. Додатки до Остаточного Рішення по статусу округу Брчко містили кілька незначних поступок сербам. Формально було зазначено, що Округ Брчко є «кондомініумом двох етентетів» і знаходиться в спільному володінні двох утворень – Республіки Сербської та Федерації БіГ. В серпні 1999 р. Миротворчі сили ООН по стабілізації

(СФОР) повели операцію «Врожай», по збору зброї в населення, з метою демілітаризації району. Вона була завершена в січні 2000 р., коли Республіка Сербська та Федерація БіГ розформували по одній бригаді та батальйону з обох боків [1].

Остаточне правове оформлення нової автономної одиниці завершилося 8 березня 2000 р. з введенням в дію Статуту Округу Брчко. В перших статтях цього документу було зазначено, що «Округ Брчко створено як єдину адміністративну одиницю під суверенітетом Боснії і Герцеговини». Гербом і прапором Округу було прийнято Прапор БіГ та герб БіГ. Округ виводився з - під юрисдикції Республіки Сербської та Федерації БіГ, а дія законодавчих актів обох «етентетів» припинялася 4 серпня 2006 р. [10]. Статут Округу Брчко фактично ділив територію Республіки Сербської, порушивши принципи, зафіксовані в Дейтонських мирних угодах. Статут передбачав створення окремої поліції округу. Остаточний статус Брчко, як окремої адміністративної одиниці, був закріплений в 2006 р. 4 серпня 2006 р. тодішній Контролер округу Брчко, Сьюзан Джонсон, скасувала на його території дію всіх законодавчих актів «етентетів» Республіки Сербської та Федерації БіГ, крім загальнодержавних та законодавства самого округу [4]. З 2006 р. Республіка Сербська стверджувала, що виконала всі вимоги і зобов'язання стосовно Округу Брчко. Проте бошнякські політики вимагали продовжувати діяльність міжнародної адміністрації на території дистрикту.

До 2012 р. склалася парадоксальна ситуація: округ Брчко формально належить двом «етентетам» Республіці Сербській та Федерації БіГ, проте фактично знаходиться під міжнародним управлінням. Вимоги до припинення міжнародного контролю були виконані. Проте фактом є те, що сторони конфлікту в Боснії і Герцеговині та країни – гаранти самої Дейтонської мирної угоди по різному трактували їх сутність.

Проте на початку 2012 р. міжнародна спільнота почала виявляти ознаки «втомленості» від ситуації в Боснії і Герцеговині. Постійні сварки між «конституційними народами» та їх постійне апелювання до міжнародних інституцій створюють ситуацію «невизначеності». Крім того, в світі виник ряд складних проблем, що потребували негайного вирішення. «Арабська весна» та її наслідки відволікли увагу провідних держав на чолі США від Боснії і Герцеговини. Нарешті під впливом Російської Федерації, 23 травня 2012 р. остання нарада послів країн – членів Ради по виконанню мирної угоди (Peace Implementation Council, PIC) в м.Сараєво прийняла рішення «призупинити міжнародний контроль над Округом Брчко» [12]. Було вирішено, що адміністрацію Контролера (supervisor) в м.Брчко буде закрито до 31 серпня 2012 р. Вся повнота влади буде передана місцевим органам влади. Коментуючи це рішення, Контролер Родерік Мур відзначив, що призупинення нагляду фактично означає визнання величезного прогресу в будівництві демократичного суспільства в місцевих громадах дистрикту. «Це рішення має історичне значення для Боснії і Герцеговини та Брчко». Проте «призупинка діяльності» не означає повного «закриття». Окремо було наголошено, що зберігається юридичний інститут «контролера» в Окрузі Брчко, з усіма повноваженнями та арбітражним судом [12].

Виходячи з завдань дослідження, можна зробити наступні висновки.

По-перше, треба відзначити, що міжнародний арбітраж по м. Брчко з початку своєї роботи значно вийшов за межі своїх повноважень. Замість визначення лінії розмежування між ворогуючими сторонами, він перейшов до визначення державного статусу та приналежності муніципалітету Брчко, хоча таких повноважень «Рамкова угода про мир в Боснії і Герцеговині» не передбачала. По суті рішення вивести м. Брчко з-під юрисдикції Республіки Сербської порушило територіальну цілісність цього «етентету», змінивши результати бойових дій.

На території колишнього муніципалітету Брчко виникла особлива адміністративно-територіальна одиниця «Округ Брчко», не передбачена текстом «Дейтонських мирних угод». Крім того, арбітражний суд передав це нове утворення під контроль міжнародної адміністрації в складі Адміністрації Високого Представника, яка діяла в Брчко з 1999 р. на чолі з Контролером. Позитивним моментом для сербської сторони було те, що в Брчко була забезпечена свобода пересування та перевезення вантажів для всіх сторін, що дозволяло їй через територію Брчко сполучати дві частини Республіки Сербської. Так само, як і «сербські території», вільно сполучався з територією Федерації БіГ її Посавинський кантон.

По-друге, всі дії міжнародної адміністрації в Брчко були направлені на те, щоб повернути туди біженців хорватської та боснійської національності та розмити в місті сербську більшість, яка утворилася в ньому в ході війни, що частково вдалося.

По-третє, всі сторони боснійського конфлікту, який після Дейтонських угод 1995 р. знову перейшов в політичну фазу, впродовж 13 років пробували апелювати до міжнародного співтовариства, намагаючись залучити його на свій бік. Поступово така політика призвела до деякої «втоми» міжнародних організацій і «великих держав» від боснійських проблем. Тому саме 23 травня 2012 р. було прийняте рішення «призупинити» міжнародний контроль над Округом Брчко.

По-четверте «призупинка» міжнародного управління ще не означає його ліквідацію. Ми вважаємо, що така політика свідчить про те, що міжнародні інституції та провідні держави Заходу не бажають повного припинення міжнародного управління в Брчко, з метою збереження свого впливу на політичні процеси в Боснії і Герцеговині, яка останні роки знаходиться в перманентній політичній кризі та стані дезінтеграції. Контроль над Брчко є головним важелем впливу як на політику Республіки Сербської, так і на Федерації БіГ. В разі загострення ситуації Рада по виконанню мирної угоди може знову повернути міжнародну адміністрацію в Округ Брчко.

Джерела та література

1. Энгельгардт Г. Н. От арбитража до округа: район Брчко в Дейтонской Боснии // http://www.vestnik.mgimo.ru/index.php?option=com_content&view=article&id=403
2. Гуськова О.Ю. История югославского кризиса (1990-2000). – М.: Русское право / Русский национальный фонд, 2001. – 720 с.
3. Статут Брчко дистрикта Босне и Херцеговине // <http://www.skupstinabd.ba/statut/s/Statut%20Brcko%20distrikta%20BiH%20-%20precisceni%20tekst%202-10%20S.pdf>
4. Supervisory Order Abolishes Entity Legislation, Ends Legal Significance of IEBL in Brcko District.
5. The General Framework Agreement: Annex 4, Constitution of Bosnia and Herzegovina // http://www.ohr.int/dpa/default.asp?content_id=372
6. Agreement on Inter-Entity Boundary Line and Related Issues (With Appendix) // http://www.ohr.int/dpa/default.asp?content_id=370
7. Robert William Farrand – Curriculum Vitae / www.ohr.int/ohr-offices/brcko/history/default.asp?content_id=5526
8. Brcko Arbitral Tribunal for Dispute Over the Inter-Entity Boundary in Brcko Area Award 14/2/1997, II Procedural history (21). Brcko Arbitral Tribunal for Dispute Over the Inter-Entity Boundary in Brcko Area Award 14/2/1997, Article VII, I; IA
9. International Crisis Group (ICG), Brcko: What Bosnia Could Be, 10 February 1998, available at // <http://www.unhcr.org/refworld/docid/3ae6a6d244.html>
10. http://www.ohr.int/ohrdept/press/pressr/default.asp?content_id=37760
11. Ионов А.А. Очерки военной истории конфликта в Югославии (1991-1995) // http://artofwar.ru/i/ionow_a_a/text_0010.shtml
12. Радио-телевізія Републики Српска: Замрзавање мандата супервизора за Брчко // <http://www.rtrs.tv/vijesti/vijest.php?id=62098>

Забара В. В. Международный арбитраж в районе Брчко как фактор изменения Дейтонского мирного соглашения по Боснии и Герцеговине

Статья посвящена выявлению последствий Международного арбитража по городу Брчко и созданию в Боснии и Герцеговине, после завершения войны, третьей административной единицы - «округа Брчко». В статье рассмотрены изменения в политической структуре Боснии и Герцеговине, не предусмотренные Дейтонскими мирными соглашениями.

Ключевые слова: Дейтонское мирное соглашение, Округ Брчко, Республика Сербская, Федерация Боснии и Герцеговины, “етентет”, “линия размежевания”.

Zabara V. V. International arbitration in the Brcko area as a factor of the changes of the Dayton Peace Agreement on Bosnia and Herzegovina

The article is devoted to the research the results of the international arbitration of the Brcko district and the establishment in Bosnia and Herzegovina, the third administrative unit - “district Brcko” after the war. The article describes the changes in the political structure of Bosnia and Herzegovina, not provided for the Dayton Peace Agreements.”

Keywords: Dayton Peace Agreement, Republika Srpska, the Federation of Bosnia and Herzegovina, “etentety”, “etentety binder line”.

УДК 327(477+479.22)“654”

А. О. Фурса

**УКРАЇНСЬКО-ГРУЗИНСЬКІ ВІДНОСИНИ В 1991–2009 рр.:
ПОЛІТИКО-ДИПЛОМАТИЧНИЙ АСПЕКТ**

У статті автор аналізує відносини між Україною та Грузією в політичній та дипломатичній сферах, виокремивши найбільш вагомні аспекти зазначеного співробітництва. Охарактеризовано існуючі проблеми в українсько-грузинських відносинах та окреслено подальші перспективи розвитку взаємодії між двома країнами.

Ключові слова: Україна, Грузія, українсько-грузинські відносини, політична сфера, дипломатична сфера.

З кінця 2009 року пройшло вже немало часу, відколи відбувся останній візит на найвищому рівні. 18-го листопада 2009 року запам'яталось робочим візитом до України Президента Грузії М.Саакашвілі. Відтоді В. Ющенко вже не є президентом України, а грузинський президент М. Саакашвілі ще бореться за політичне буття. З того часу, не дивлячись на активну позицію грузинської сторони, так і не вдалося відновити той рівень політичного діалогу, що мав місце за часів тандему «Ющенко-Саакашвілі». У світлі останніх політичних подій, а саме парламентських виборів в Грузії 1 жовтня 2012 року, постає питання чи вдасться у майбутньому реанімувати минулу активність політичну активність між двома державами? На парламентських виборах 2012 року в Грузії перемогла опозиція, а президентська партія – прогнала. «Грузинська Мрія» Бідзіни Іванішвілі здобула більшість у парламенті, а сам лідер став прем'єр-міністром. І знову постає питання: як розвиватимуться відносини Грузії з Україною надалі, адже у майбутньому на М. Саакашвілі чекає та сама конституційна реформа, яку він сам же і провів? Зміни введено до конституції два